

În slujba umanismului

Adresându-se oamenilor de artă din lumea întreagă, cu prilejul sărbătoririi anuale a Zilei Mondiale a Teatrului, Institutul Internațional de Teatru (I.T.I.) a lansat un vibrant apel în apărarea omului, a drepturilor sale, a libertății și demnității lui. Această chemare este una din primele manifestări înscrise în cadrul acțiunilor întreprinse în Anul Internațional al Drepturilor Omului și în întâmpinarea conferinței din aprilie de la Teheran, organizată de O.N.U., cu prilejul celei de-a XX-a aniversări a adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Faptul că teatrul este chemat să slujească o cauză cu atât de adânci rezonanțe în lumea contemporană, și că tot mai numeroase acțiuni, izolate sau colective, converg spre împlinirea idealurilor de dreptate și libertate ale omenirii, conferă artei teatrale un incontestabil prestigiu.

În campaniile de răsunet mondial, care condamna crimele împotriva umanității, în denunțarea violărilor sistematice ale drepturilor omului și libertăților lui fundamentale, în apărarea dreptului la viață și fericire, glasul și protestul oamenilor de teatru se aude tot mai des, forțele conjugate a tot mai numeroși artiști, devin din zi în zi mai puternice. Conștiința propriei lor misiuni și a rolului ce le revine în societatea contemporană îi obligă să găsească limbajul cel mai convingător și mijloacele de acțiune cele mai pregnante pentru triumful ideilor generoase, pentru triumful umanismului.

În lumea capitalistă, se accentuează luările de poziții care revendică dreptul oamenilor de a trăi liberi într-o lume liberă, apar tot mai numeroase piese care pun cu acuitate probleme de natură morală, politică sau filozofică, în care se reflectă frământările veacului nostru,

vedem opere dramatice care dezbat contradicțiile și conflictele vieții contemporane și care refuză nihilismul, anxietatea și viziunile disperate asupra condiției umane.

Delimitarea și aprecierea pozițiilor ideologic-artistice, care se confruntă și se înfruntă astăzi pe scenele teatrelor lumii, nu sînt însă atît de simplu de efectuat.

De la teatrul lui Ionescu, Weingarten, Boris Vian, la avangarda americană cu piesele lui Edward Albee, Arthur Kopit, Shisgal, de la Beckett, Robert Pinget, Harold Pinter și Marguerite Duras, la Brecht, Peter Weiss, Dürrenmatt și Gatti, de la „teatrul absurdului” la „teatrul cruzimii”, de la „happening” pînă la „teatrul documentar”, parcurgem un drum care își are suiburile și coborîșurile lui, părțile lui de umbră și lumină, claritățile și neînțeleșurile lui. Totuși, dincolo de contradicțiile sistemelor de gîndire, de brutalitatea mijloacelor de expresie, de impulsurile și tendințele care acționează în toate direcțiile, desprindem o aspirație constantă, dacă nu coerentă, spre zările unei noi ordini sociale și o violentă revoltă față de societatea inumană care încearcă să-și prelungească dominația, prin sugrumarea drepturilor omului, exploatarea omului și războiul de exterminare a vieții omenеști.

Răspunzînd teoriilor despre „absurditatea vieții” și „inutilitatea luptei”, printr-o luare de poziție, pe cît de acută ca formă de expresie, pe atît de eficientă, un nou teatru, militant, al cronicii politice, cucerește tot mai numeroși adepți. Mă gîndesc la *Ancheta* lui Peter Weiss, la *Vicarul* lui Hochhut, și *Cazul Oppenheimer* al lui Kipphardt, la U.S., o zguduitoare condamnare a crimelor de război americane în Vietnam și, care în realizarea lui Peter Brook, devine un apel la trezirea conștiințelor.

Dacă în concepția lui Bernard Shaw „teatrul trebuie să fie un factor de gîndire, un stimulent al conștiinței, un îndrumător al comportării sociale, o platoșă împotriva deznădejdii și întinericului și un templu al înălțării omului”, dacă teatrul epic al lui Bertolt Brecht solicită lucida înțelegere a faptelor, teatrul cronicii vii, cu conflictele sale reale, cu tragediile sale autentice, depășește stadiul analizei, dezbaterii și protestului, exprimîndu-se printr-un actual imperativ categoric, care invită la acțiune.

Urmînd dialectica proceselor social-istorice, știm bine că lupta aprigă pentru cucerirea drepturilor omului, a libertății și demnității lui, își va afla deplină, dezlegarea. Uriașa influență a maselor în viața contemporană și pilda marilor transformări istorice determinate de existența țărilor socialiste și a pozițiilor cîștigate de concepția umanistă a orînduirii noastre, grăbesc fără îndoială acest proces. Valorile spirituale ale fiecărei națiuni, culturile naționale și oamenii, care prin arta lor slujesc nobilele idealuri ale omenirii, sînt de asemenea factori însemnați în procesul de încheiere a unei noi conștiințe responsabile în lume.

Teatrului românesc — în care comorile unei tradiții seculare se îmbină în mod creator cu o dinamică tendință de înnoire — expresie a unui popor liber, făuritor al propriului său prezent și viitor, îi este organică ideea solidarității umane. Tematica repertoriului, ca și transpunerea lui scenică, vădesc limpede că această idee e inclusă implicit în gîndirea, ca și în faptul nostru artistic.

Iată de ce, succesul nostru peste hotare trebuie înțeles și prin contribuția noastră la năzuințele creatorilor din lumea întreagă. Răspunzînd firesc semnificației majore a scenei, să întîmpinăm sărbătoarea teatrului lumii, în spiritul luptei pentru împlinirea marilor idealuri umaniste.

Dina Cocea

prim-secretar al

Asociației Oamenilor de Teatru și Muzică (A.T.M.)